

2023-11-28

Artskyddsutredning för fåglar vid Åkeshov, Stockholms stad

Utredning av påverkan på fågelarter och behov av åtgärder med avseende på artskyddsförordningens bestämmelser

: EKOLOGI GRUPPEN

Beställning: BESQAB

Framställt av: Ekologigruppen AB

www.ekologigruppen.se

Telefon: 08-525 201 00

Slutversion: 2023-11-28

Uppdragsansvarig: Ossian Rydebjörk

Medverkande: Mandus Wester och Isabelle Severholt

Intern granskning av rapport: Fingal Gyllang 2023-11-06

Internt projektnummer: 10406

Bild på framsidan: Grönfink, ej fotad inom inventeringsområdet. Foto: Magnus Nilsson

Innehåll

Sammanfattning	4
Bakgrund och syfte	5
Inledning	5
Avgränsning	5
Kunskapsunderlag	6
Osäkerhet i bedömningen	7
Lagstiftning för fåglar	8
Fågelarter inom detaljplaneområdet	9
Naturvårdsrelevanta fågelarter	12
Vanligt förekommande fågelarter	12
Påverkan	13
Detaljplanens påverkan på naturmiljön i området	13
Detaljplanens påverkan på fåglar	15
Skyddsåtgärder för att undvika konflikt med artskyddsförordningen	17
Ytterligare förslag på åtgärder	18
Förslag till vidare utredning	18
Referenser	19
Bilaga 1. Beskrivning av arter där påverkan riskeras	20

Sammanfattning

Förekommande fågelarter

Totalt har 25 fågelarter noterats i området i samband med Ekologigruppens fågelinventering 2023 (Ekologigruppen 2023). Av dessa arter är fem stycken naturvårdsrelevanta, vilket innebär arter som är rödlistade, arter markerade med B i fågeldirektivets bilaga 1, arter som uppvisar en negativ trend, samt arter med lokalt liten population. Resterande 20 stycken är vanligt förekommande arter. Inga naturvårdsrelevanta fågelarter finns rapporterade från det inventerade området via databasen Artportalen (sökning mellan 2000–2023). Alla fem naturvårdsrelevanta arter är rödlistade. Tre av dessa (björktrast, gråkråka och grönfink) har fortplantningsområde/revir inom och intill inventeringsområdet. För de naturvårdsrelevanta arterna har vi bedömt närmare vad gäller behov av att vidta åtgärder för att arterna inte ska påverkas negativt.

Detaljplanens påverkan på naturmiljön

Inventeringsområdet är strax under en hektar stort och utgörs av kuperad sprickdalsterräng med sura urbergsbergarter som gnejs och granit. Den dominerande naturtypen är skog, främst ädellövskog med stort inslag av hassel och ek. Stora delar av skogsmarken är påverkad av gallringar till följd av en kraftledning som löper ovanför majoriteten av inventeringsområdet. Vegetationen under kraftledningen har fram till nu inte tillåtits att växa sig hög, varför majoriteten av området domineras av hassel (som inte växer högre än cirka 5 – 8 meter) och unga eller beskurna träd. Vid sidorna av kraftledningen växer medelålders ekskog med visst inslag av nästan gamla träd och död ved. I södra delen av området förekommer öppna gräsmattor med inslag av bärande buskar och träd. En mindre del består av hårdgjorda ytor (väg och parkeringsplats). Inventeringsområdet omgärdas av bostadsbebyggelse. Exploaterings påverkan på naturmiljön innebär att ädellövmiljöer kommer att tas i anspråk. Cirka 0,4 ha av skogsmarken som tas i anspråk utgörs av naturvärdesklass 3 och cirka 0,1 utgörs av naturvärdesklass 4. Detta påverkar främst björktrast och grönfink som födosöker och häckar i lövrika skogsmiljöer.

Åtgärder

Det är förbjudet att avsiktligt störa vilda fåglar, särskilt under deras häcknings- och uppfödningssperiod, om inte störningen saknar betydelse för att bibehålla populationen av fågelarten på en tillfredsställande nivå, eller att återupprätta populationen till denna nivå. Populationerna av arterna björktrast och grönfink bedöms dock riskera att påverkas negativt av den planerade exploateringen. Därför rekommenderas det att genomföra skyddsåtgärder för att upprätthålla en tillfredsställande populationsnivå för dessa arter.

Om åtgärderna listade nedan genomförs är det ekologigruppens uppfattning att detaljplanens genomförande inte kommer i konflikt med artskyddsförordningen.

- Undvik störning under häckningstid. Till exempel att inte avverka under häckningstid.
- Planera för skyddsåtgärder i tid.
- Spara flera befintliga buskar och träd.
- Plantera minst fem inhemska lövträd.
- Plantera minst fem inhemska, bärande buskar.
- Plantera minst fem bärande träd.
- Utveckla brynmiljöer.

Nedan ges förslag på åtgärder som inte bedöms nödvändiga att genomföra för att undvika konflikt med artskyddsförordningen, men som bidrar till att stärka den biologiska mångfalden i området.

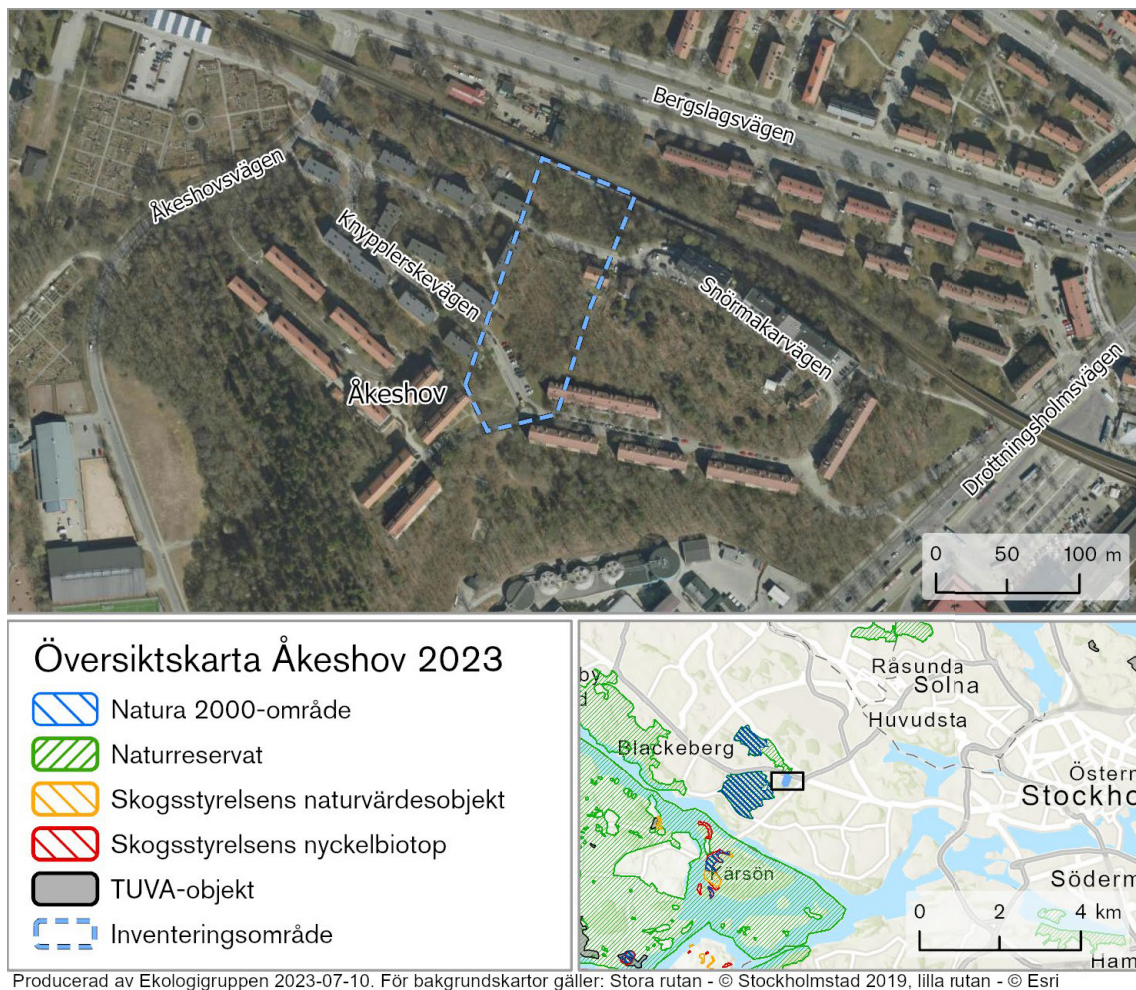
- Sätt upp fågelholkar
- Spara död ved och hålträd

Bakgrund och syfte

Inledning

Ekologigruppen har på uppdrag av Besqab projektutveckling AB tagit fram denna artskyddsutredning för fåglar i detaljplaneområdet vid Snörmakarvägen och Knypplerskevägen vid Åkeshov (figur 1). Detaljplanen innebär att bostäder kommer att byggas på mark som idag utgörs av naturmark.

Målet med utredningen har varit att beskriva detaljplanens påverkan på fåglar och ge förslag på skyddsåtgärder, så att planen inte kommer i konflikt med artskyddsförordningens bestämmelser. Ytterligare ett mål är att visa hur skyddade arter av fåglar bör beaktas vid genomförande av detaljplanen. Syftet med utredningen är att så långt som möjligt undvika att negativ påverkan på fåglar sker, samt att förutsatt att förslagna åtgärder genomförs, planen inte ska strida mot artskyddsförordningen.

Figur 1. Översiktsskarta som visar inventeringsområdet vid Åkeshov.

Avgränsning

Arter som ingår

Ekologigruppen bedömer att arter som i denna rapport klassificeras som naturvårdsrelevanta oftast utgör sådana arter där hänsyn behöver tas för att bibehålla populationen av fågelarten på en tillfredsställande nivå. Naturvårdsrelevanta arter omfattar följande kategorier:

- rödlistade arter
- arter listade i fågeldirektivets bilaga 1
- arter som uppvisar en negativ trend
- arter som har en liten lokal, regional eller nationell population
- tidigare rödlistade arter som idag inte bedöms hysa tillfredställande populationsnivåer

Dessa arter benämns i utredningen som **naturvårdsrelevanta fågelarter**.

Fågelarter som behandlas med noggrann utredning

Rödlistan - rödlistekategorier

Den svenska rödlistan utarbetas av Artdatabanken. Rödlistan uppdateras vart femte år och den senaste rödlistan gavs ut 2020. Rödlistan i sig innebär inget skydd utan anger olika arters risk att dö ut från Sverige. Arterna listas i olika rödlistkategorier beroende på artens status. Det finns sex rödlistningskategorier: (RE) nationellt utdöd, (CR) akut hotad, (EN) starkt hotad, (VU) sårbar, (NT) nära hotad, (DD) kunskapsbrist. Arter utan känd minskning eller negativ påverkan och med tillräckligt stor nationell population klassas som livskraftiga (LC).

Fågelarter listade i bilaga 1 till artskyddsförordningen

Här listas arter som omfattas av fågelarter som ingår i fågeldirektivets bilaga 1. För dessa arter ska respektive medlemsstat upprätta skyddade livsmiljöer.

Fågelarter med liten lokal population

Här innefattas arter som lokalt har en liten population men som inte är rödlistade då de är förhållandevis vanliga i ett nationellt perspektiv.

Tidigare rödlistade arter

Arter som tidigare varit rödlistade orsakade av habitatförlust i Sverige men där populationen har stabiliserat sig på en lägre nivå jämfört med före rödlistningen.

Geografisk avgränsning

Utredningen omfattar påverkan på fåglar inom inventeringsområdet vilket inbegriper detaljplaneområdet (Figur 1). En artskyddsutredning är direkt kopplad till det underlag som legat till grund för utredningen. I det fall den geografiska utbredningen av detaljplanen ändras kan artskyddsutredningen behöva uppdateras.

Åtgärder

I denna utredning föreslås åtgärder utan att detaljerade anvisningar om utformningen ges. Detaljerade anvisningar för åtgärder ingår inte. Så långt möjligt bör åtgärder genomföras inom detaljplaneområdet. Detaljutformning, projektering och exakt lokalisering av åtgärderna måste ske inom det fortsatta planarbetet. Det är önskvärt att åtgärderna i så stor utsträckning som möjligt framgår av samrådshandlingarna.

Kunskapsunderlag

Artskyddsutredningen är baserad på den fågelinventeringen som Ekologigruppen genomförde under våren 2023 (Ekologigruppen 2023a), den naturvärdesinventering (figur 2), som genomfördes av Ekologigruppen 2023 (Ekologigruppen 2023b) samt det arbetsmaterial som BESQAB tillhandahållit (2023-11-01). Detta är det senaste förslaget vid tidpunkten för författandet av denna artskyddsutredning. Information om skyddsklassade arter har beställts från ArtDatabanken och information om arters förekomst har inhämtats från databasen Artportalen (sökning år 2000-2023).

Figur 2. Kartan visar de naturvärden som identifierades i samband med Ekologigruppens naturvärdesinventering 2023.

Osäkerhet i bedömningen

En fågelinventering ett enskilt år visar vilka fågelarter som utifrån observationerna kan bedömas häcka under det år då inventeringen genomfördes. Någon enstaka art som häckar vissa år i området, men inte andra år, kan därmed missas om man bara inventerar ett år. Detta medför en viss osäkerhet i bedömningen. Säkerheten bedöms dock vara så god att de kvalitetskrav som ställs uppfylls.

Lagstiftning för fåglar

Miljöbalken

Bestämmelserna i denna balk syftar till att främja en hållbar utveckling som innebär att nuvarande och kommande generationer tillförsäkras en hälsosam och god miljö. En sådan utveckling bygger på insikten att naturen har ett skyddsvärde och att människans rätt att förändra och bruka naturen är förenad med ett ansvar för att förvalta naturen väl (Sveriges riksdag 2022a).

Hänsynsparagrafen

Alla som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd skall skaffa sig den kunskap som behövs med hänsyn till verksamhetens eller åtgärdens art och omfattning för att skydda människors hälsa och miljön mot skada eller olägenhet (Sveriges riksdag 2022b).

Artskyddsförordningen

Artskyddsförordningen är att se som en precisering av de allmänna hänsynsreglerna. Regelverket kring artskydd regleras i Sverige genom artskyddsförordningen. Detta är en nationell lagstiftning som införlivar EU:s art- och habitatdirektiv, samt fågeldirektiv i svensk lagstiftning. Alla svenska fåglar är fridlysta enligt 4 § (faktaruta).

Förbudet gäller inte jakt efter fåglar. I fråga om sådan jakt finns bestämmelser med motsvarande innebörd i jaktlagen (1987:259) och jaktförordningen (1987:905).

Artskyddsförordningen 4 §

Det är förbjudet att:

1. avsiktligt fånga eller döda vilda fåglar
2. avsiktligt förstöra eller skada vilda fåglars bon eller ägg eller bortföra sådana fåglars bon
3. samla in vilda fåglars ägg, även om de är tomma
4. avsiktligt störa vilda fåglar, särskilt under deras häcknings- och uppfödningstid, om inte störningen saknar betydelse för att:
 - a) bibehålla populationen av fågelarten på en tillfredsställande nivå, särskilt utifrån ekologiska, vetenskapliga och kulturella behov, eller
 - b) att återupprätta populationen till denna nivå

Förbuden mot att döda fåglar och att skada ägg och bon

Vid bedömningarna som vi gör nedan av påverkan på ett antal olika fågelarter har vi värderat den påverkan som uppstår genom att bebyggelsen i detaljplaneområdet förändrar områdets natur så att det långsiktigt inte längre ger samma förutsättningar för fåglarnas födosök och häckning som innan exploateringen. Artskyddsförordningen som den tolkas i den vägledande EU-domen från 2021 innebär att det är förbjudet att döda fåglar och att förstöra ägg och bon av alla vilt förekommande fågelarter. För att inte riskera att utlösa förbud avseende dessa punkter bör inte avverkning, röjning av buskar och träd ske under fåglarnas häckningsperiod, från cirka 15 mars till 15 augusti.

Förbud mot populationspåverkande störning

Det är förbjudet att skada eller avsiktligt störa vilda fåglar såvida störningen inte saknar betydelse för att upprätthålla artens population på en tillfredsställande nivå eller återupprätta populationen till tillfredsställande nivå.

Naturvårdsverket anser i sitt remissvar till regeringen angående begreppet störning i den förändring av artskyddsförordningen som trädde i kraft 1 oktober 2022 att de tolkar att störning omfattar befintlig praxisvad gäller försämringar eller förstörelse av fåglars fortplantningsområden

(Naturvårdsverket 2021). I lagens mening bör således (enligt Naturvårdsverket) en sådan påverkan, som exempelvis ny bebyggelse utgör, tolkas in i förbudet mot störning.

Om en negativ påverkan genom störning kan förutses, kan i vissa fall verksamma skyddsåtgärder genomföras så att förutsättningar för artens population inte förändras. De åtgärder som kan vara aktuella är olika former av preventiva eller förbättrande åtgärder som är avsedda att begränsa eller helt motverka de negativa effekterna av en verksamhet eller åtgärd. Exempelvis kan en sådan åtgärd bestå av att skapa nya livsmiljöer eller höja kvaliteten på eller i anslutning till en plats för vila eller fortplantning.

Process vid artskyddsutredningar

Ekologigruppens bedömning av de krav som ställs på processen för artskyddsutredningar är att den behöver innehålla följande moment:

Säkerställ ett noggrant underlagsmaterial

Krav på ett heltäckande kunskapsunderlag har höjts i och med de senaste domarna vilket nästan alltid ställer krav på att inventering av fåglar ska genomföras. Domar år 2021 indikerar att 10–12 inventeringstillfällen kan behövas genomföras i artrik skog i Syd- och Mellansverige under tidig vår till försommar.

Inrikta arbetet på att undvika dispens

För de flesta projekt som påverkar fåglar är det inte möjligt att få dispens eftersom projektet måste vara av "allt överskuggande allmänintresse" för att man ska kunna få dispens. Detta innebär att man måste planera projektet/planen så att dispenskraven inte utlöses.

Bedöm påverkan på skyddade arter

För skyddade arter (bland annat alla fåglar) ska en påverkansbedömning göras. Bedömningen måste gälla både byggtid och drifttid. Det är förbjudet att döda, skada eller störa skyddade arter.

Genomför åtgärder

Åtgärder krävs för att inte avsiktligt döda, skada eller störa fågelindivider, det innebär exempelvis att avverkningar inte får genomföras under fåglarnas häckningstid. Åtgärder krävs om störning på bl.a. ingrepp i arternas livsmiljö medför att tillfredsställande populationer inte kan upprätthållas.

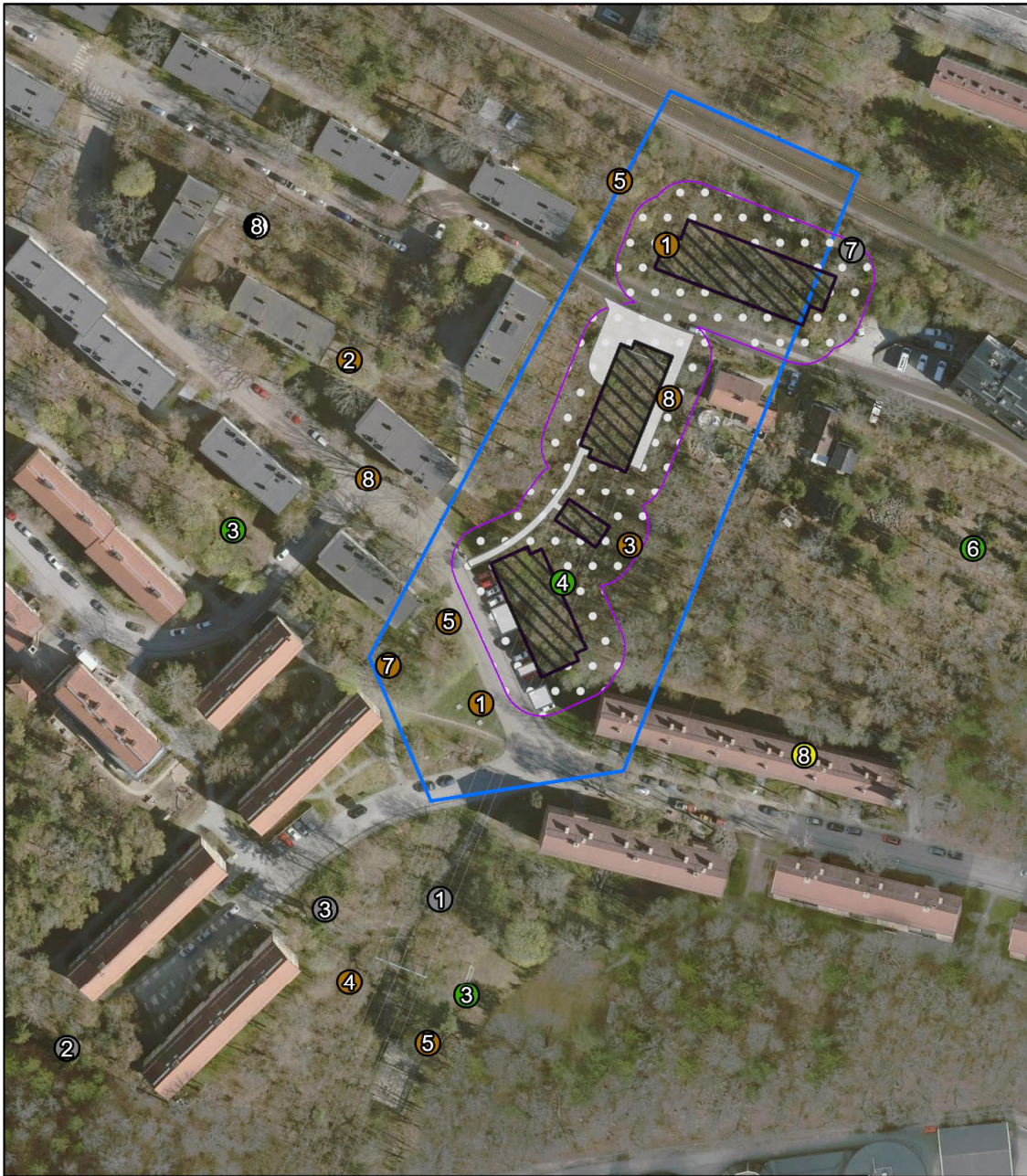
Detta gäller för sällsynta arter eller arter som har minskande populationer. Det kan bli fråga om att säkerställa skötsel av naturmark på annan plats och att sådana åtgärder ska vara på plats och fungerande före projektet kommer i gång.

Samråd med länsstyrelsen

Enligt Miljöbalken bör ett 12:6 samråd med länsstyrelsen hållas om planering och åtgärder riskerar att ett förbud enligt artskyddsförordningen utlöses. Vid planprocesser kan synpunkter istället erhållas i samband med samråd i planprocessen. Verksamhetsutövaren är alltid ansvarig för att artskyddsförordningen följs.

Fågelarter inom detaljplaneområdet

Totalt har 25 fågelarter noterats i området i samband med Ekologigruppens fågelinventering 2023 (Ekologigruppen 2023a). Inga ytterligare fynd tillkom vid beställning av skyddsklassade arter från ArtDatabanken eller utsökning av arters förekomst på databasen Artportalen. Fem av arterna räknas som naturvårdsrelevanta (faktaruta sidan 6) varav samtliga av dessa är rödlistade. För dessa har vi bedömt närmare vad gäller behov av att vidta åtgärder för att arterna inte ska påverkas negativt. Tre av dessa arter, björktrast, gråkråka och grönfink, bedöms ha revir som omfattar detaljplaneområdet. Naturvårdsrelevanta arter redovisas i tabell 1 och vanligt förekommande arter redovisas i tabell 2. Figur 3 och 4 visar var de naturvårdsrelevanta arterna observerats i förhållande till den planerade bebyggelsen.

Artskyddsutredning - Åkeshov 2023

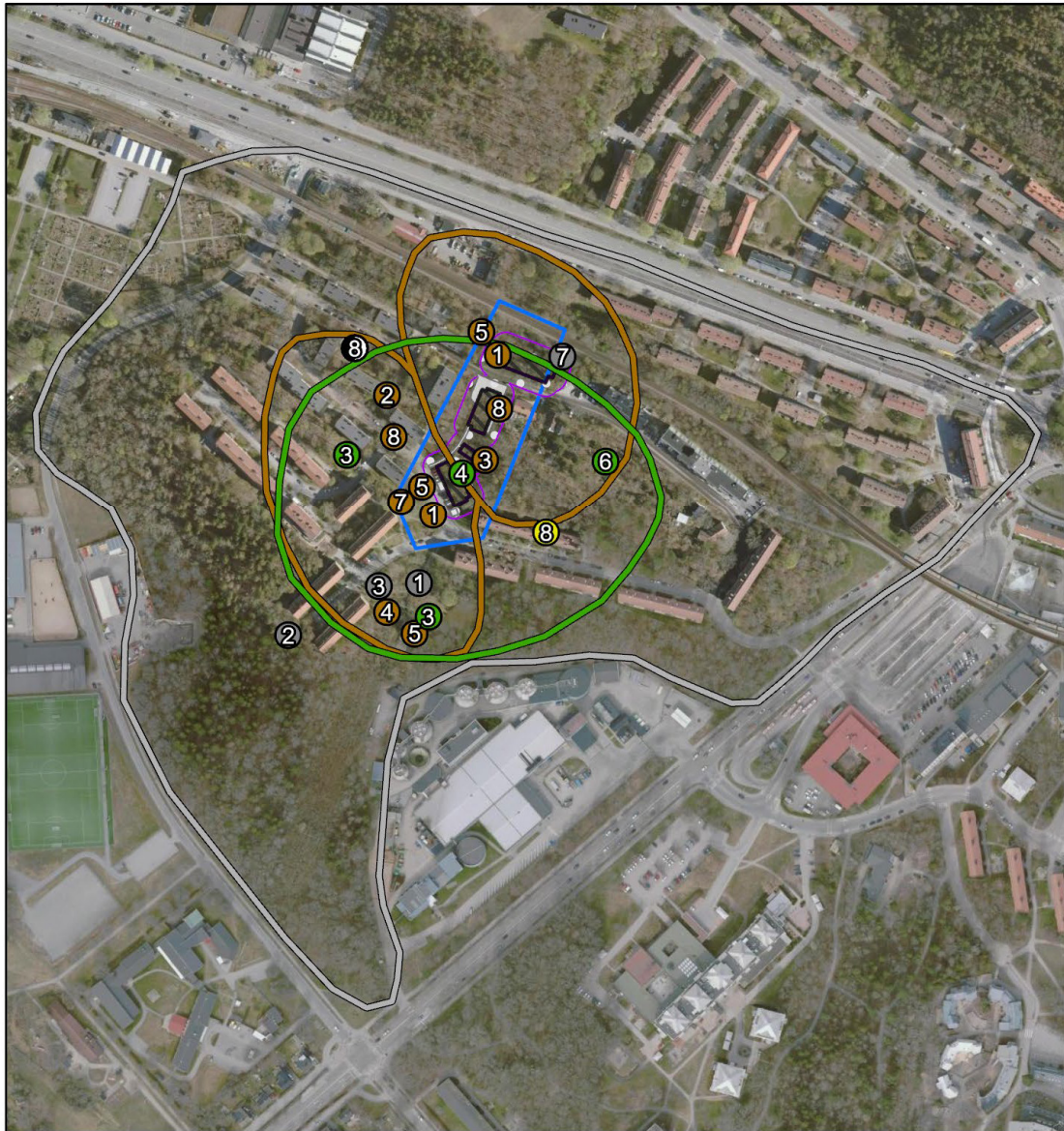
EKOLOGI
GRUPPEN

Ny föreslagen bebyggelse	Inventeringsområde	Grönfink
Ny föreslagen byggnad	Artobservation	Svartvit flugsnappare
Ny föreslagen hårdgjord mark	Björktrast	Tornseglare
Beredningsområde	Gråkråka	

Producerad 2023-11-27. För bakgrundskarta gäller: © Stockholms stad 2020

Figur 3. Observationer av fåglar vid detalplanområdet vid Åkeshov. I kartan kan ses observationernas läge i förhållande till detalplanområdet med planerad bebyggelse.

Artskyddsutredning - Åkeshov 2023

EKOLOGI
GRUPPEN

- Ny föreslagen byggnad
- Ny föreslagen hårdgjord mark
- Beredningsområde
- Inventeringsområde

- Artobservation
- Björktrast
 - Gråkråka
 - Grönfink
 - Svartvit flugsnappare
 - Tornseglare

- Avgränsningar för revir, färg kopplar till art
- Revir med trolig häckning

Producerad 2023-11-27. För bakgrundskarta gäller: © Stockholms stad 2020

Figur 4. I kartan ses observationernas och revirens läge i förhållande till detaljplanområdet med planerad bebyggelse.

Naturvårdsrelevanta fågelarter

De naturvårdsrelevanta arterna som har påträffats inom eller intill inventeringsområdet redovisas i tabell 1.

Tabell 1. Tabellen redovisar naturvårdsrelevanta arter som påträffats inom detaljplaneområdet och buffertzonen (Figur 3 och 4). ASF=Artskyddsförordningen. RK=Rödlistekategorier; NT=nära hotad, EN=starkt hotad.

Art	Skydd ASF	RK	Källa	Förekomst/ Häckningsstatus
Björktrast	4 §	NT	Ekologigruppen 2023	Två par bedöms ha permanenta revir som främst omfattar hela inventeringsområdet. Det är troligt att de häckar inom eller intill detaljplanområdet.
Gråkråka	4 §	NT	Ekologigruppen 2023	Ett par bedöms ha ett permanent revir som omfattar hela inventeringsområdet. Det är troligt att de häckar inom eller intill detaljplanområdet.
Grönfink	4 §	EN	Ekologigruppen 2023	Ett par bedöms ha ett permanent revir som omfattar hela inventeringsområdet. Det är troligt att de häckar inom eller intill detaljplanområdet.
Svartvit flugsnappare	4 §	NT	Ekologigruppen 2023	En svartvit flugsnappare hördes sjunga vid ett tillfälle. Inget revir kunde avgränsas men det är möjligt att den häckar inom eller intill detaljplanområdet.
Tornseglare	4 §	EN	Ekologigruppen 2023	Fyra tornseglare sågs flyga förbi detaljplanområdet vid ett tillfälle. Ekologigruppens bedömning är att dessa inte häckar inom detaljplanområdet. Sannolikt häckar de under takpannorna på något hus i närområdet.

Vanligt förekommande fågelarter

Tabell 2. Tabellen redovisar vanligt förekommande fågelarter noterade i planområdet vid inventeringen 2023 och bedömning av häckningsstatus samt bedömt antal revir i planområdet. Dessa arter har så stora populationer att det vid normala exploateringsärenden inte behöver tas fram en särskild utredning art för art för att utreda påverkan på populationen.

Svenskt namn	Aktivitet	Bedömt antal par/revir, ex	Bedömd häckningsstatus
Blåmes	Permanent revir	4 par	Trolig häckning
Bofink	Obs I häcktid	1 ex	Möjlig häckning
Domherre	Förbiflygande	2 ex	Möjlig häckning
Grönsiska	Förbiflygande	5 ex	Möjlig häckning
Kaja	Förbiflygande	2-3 ex	Möjlig häckning
Koltrast	Permanent revir	2 par	Trolig häckning
Kungsfågel	Obs I häcktid	1 ex	Möjlig häckning
Nötskrika	Permanent revir	1 par	Trolig häckning
Nötväcka	Permanent revir	1 par	Trolig häckning
Ringduva	Permanent revir	1 par	Trolig häckning
Rödhake	Permanent revir	1 par	Trolig häckning
Skata	Besöker bebott bo	2 par	Konstaterad häckning
Steglits	Permanent revir	3 ex	Trolig häckning
Stenkäck	Permanent revir	1 ex	Trolig häckning
Större hackspett	Permanent revir	1 par	Trolig häckning
Svarthätta	Spel/sång	1 par	Möjlig häckning
Sädesärsla	Par i lämplig häckbiotop	2 par	Möjlig häckning
Talgoxe	Permanent revir	5 par	Trolig häckning
Taltrast	Spel/sång	1 par	Möjlig häckning

Svenskt namn	Aktivitet	Bedömt antal par/revir, ex	Bedömd häckningsstatus
Trädgårdssångare	Spel/sång	1 ex	Möjlig häckning

Påverkan

Detaljplanens påverkan på naturmiljön i området

Inventeringsområdet är strax under en hektar stort och utgörs av kuperad sprickdalsterräng med sura urbergsbergarter som gnejs och granit. Den dominerande naturtypen är skog, främst ädellövskog med stort inslag av hassel och ek. Stora delar av skogsmarken är påverkad av gallringar till följd av en kraftledning som löper ovanför majoriteten av inventeringsområdet. Vegetationen under kraftledningen har fram till nu inte tillåtits att växa sig hög, varför majoriteten av området domineras av hassel (som inte växer högre än cirka 5 – 8 meter) och unga eller beskurna träd. Vid sidorna av kraftledningen växer medelålders ekskog med visst inslag av nästan gamla träd och död ved. I södra delen av området förekommer öppna gräsmattor med inslag av bärande buskar och träd. En mindre del består av hårdgjorda ytor (väg och parkeringsplats). Inventeringsområdet omgärdas av bostadsbebyggelse. Exploaterings påverkan på naturmiljön innebär att ädellövmiljöer kommer att tas i anspråk. Cirka 0,4 ha av skogsmarken som tas i anspråk utgörs av naturvärdesklass 3 och cirka 0,1 utgörs av naturvärdesklass 4 (figur 5). Detta påverkar främst björktrast och grönfink som födosöker och häckar i lövriska skogsmiljöer.

Artskyddsutredning - Åkeshov 2023

EKOLOGI
GRUPPEN

Ny föreslagen bebyggelse

- Ny föreslagen byggnad
- Ny föreslagen hårdgjord mark
- Beredningsområde
- Inventeringsområde

Naturvärdesklass

- Påtagligt naturvärde - naturvärdesklass 3
- Visst naturvärde - naturvärdesklass 4
- Lågt naturvärde
- Tomtmark, ej inventerad

Producerad 2023-11-03. För bakgrundskarta gäller: © Stockholms stad 2020

0 25 50 meter

Figur 5. Karta över detaljplanens påverkan på naturmarken.

Detaljplanens påverkan på fåglar

Nedan görs först en bedömning av påverkan på fågelarter som bebyggelsen enligt detaljplanen bedöms innebära. Därefter följer förslag på skyddsåtgärder som bedöms nödvändiga för att detaljplanen inte ska komma i konflikt med artskyddsförordningen. I bilaga 1 följer en mer detaljerad redovisning som beskriver påverkan på de enskilda arterna, med detaljerad information om arternas miljökrav och nödvändiga skyddsåtgärder.

Påverkan av detaljplan på naturvårdsrelevanta fågelarter

Fem naturvårdsrelevanta fågelarter har registrerats vid fågelinventeringen 2023. Dessa arter listas nedan i tabell 3, där respektive art bedöms efter hur de tros påverkas av detaljplanen. Observationerna av fåglar och bedömda revir i förhållande till planerad bebyggelse illustreras i figur 3 och 4.

Tabell 3. Tabellen redovisar naturvårdsrelevanta arter som registrerats i området och i vilken utsträckning dessa arter bedöms bli påverkade av exploateringen genom att arterna löper risk att störas om inte åtgärder vidtas.

Svenskt namn, rödlistekategori	Bedömning av påverkan	Risk för störning som påverkar population
Björktrast	Två revir av björktrastar omfattar hela detaljplanområdet. Inom detaljplanområdet finns gräsmattor, buskar och träd som är strukturer som björktrastarna använder för födosökning och häckning. Därför bedöms två par av björktrastar riskera påverkas av en exploatering inom detaljplanområdet.	Ja
Gråkråka	Ett par gråkråka bedöms ha ett revir som omfattar planområdet. En exploatering av detaljplanområdet bedöms dock inte minska gråkråkans tillgång på föda då denna gärna födosöker i tätbebyggda miljöer. Detaljplanområdet saknar också förekomst av lämpliga träd för häckning. Därför bedöms arten inte påverkas av en exploatering inom detaljplanområdet.	Nej
Grönfink	Ett par grönfinkar bedöms ha ett revir som omfattar detaljplanområdet. De bedöms påverkas eftersom ytor de potentiellt använder för födosökning och häckning tas i anspråk.	Ja
Svartvit flugsnappare	En svartvit flugsnappare hördes sjunga vid ett tillfälle. Inget revir kunde avgränsas. Arten observerades även utanför detaljplanområdet. Därför bedöms arten inte påverkas av detaljplanen.	Nej
Tornseglare	Detaljplanområdet saknar strukturer som tornseglare använder för häckning. Arten sågs endast flyga förbi området och visade inga tecken på att det använder det. Därför bedöms arten inte påverkas av detaljplanen.	Nej

Vanligt förekommande fågelarter

Den lokala/regionala eller nationella populationen för fågelarterna listade i tabell 4 bedöms inte påverkas negativt av exploateringen.

Tabell 4. Tabellen redovisar vanligt förekommande fågelarter som registrerats i området och som inte bedöms bli påverkade av exploateringen. Information om arters population är hämtad från Wirdheim, A. & Green, M. 2022.

Svenskt namn	Bedömning av exploaterings påverkan för att upprätthålla tillfredställande population
Blåmes	Då arten har en stor lokal, regional och nationell population (totalt cirka 770 000 par i Sverige) som även ökar (ökning med 51% senaste 20 åren), bedöms bebyggelsens påverkan på några par inte påverka möjligheten att upprätthålla en tillfredställande populationsnivå.
Bofink	Då arten har en stor lokal, regional och nationell population (totalt över 8 miljoner par i Sverige) som är stabil och inte minskar, bedöms bebyggelsens påverkan på några par inte påverka möjligheten att upprätthålla en tillfredställande populationsnivå.
Domherre	Då arten har en stor nationell population (över en halv miljon par i Sverige) som är stabil och inte minskar, bedöms exploateringen inte påverka möjligheten att upprätthålla en tillfredställande populationsnivå.
Grönsiska	Då arten har en stor lokal, regional och nationell population (totalt över 800 000 par i Sverige) som även ökar (ökning med 17% senaste 20 åren), bedöms bebyggelsens påverkan på några par inte påverka möjligheten att upprätthålla en tillfredställande populationsnivå.
Kaja	Endast noterad som förbiflygande.
Koltrast	Då arten har en stor lokal, regional och nationell population (totalt cirka 1,8 miljoner par i Sverige) som är stabil (ökning med 1% senaste 20 åren), bedöms bebyggelsens påverkan på några par inte påverka möjligheten att upprätthålla en tillfredställande populationsnivå.
Kungsfågel	Då arten har en stor lokal, regional och nationell population (totalt cirka 3,9 miljoner par i Sverige) som dessutom ökar (ökning med 14% senaste 10 åren), bedöms bebyggelsens påverkan på några par inte påverka möjligheten att upprätthålla en tillfredställande populationsnivå.

Svenskt namn	Bedömning av exploaterings påverkan för att upprätthålla tillfredställande population
Nötskrika	Då arten har en stor lokal, regional och nationell population (totalt cirka 300 000 par i Sverige) som är stabil (ökning med 2% senaste 10 åren), bedöms bebyggelsens påverkan på några par inte påverka möjligheten att upprätthålla en tillfredställande populationsnivå.
Nötväcka	Då arten har en stor lokal, regional och nationell population (totalt cirka 260 000 par i Sverige) som även ökar (ökning med 39% senaste 20 åren), bedöms bebyggelsens påverkan på några par inte påverka möjligheten att upprätthålla en tillfredställande populationsnivå.
Ringduva	Då arten har en stor lokal, regional och nationell population (totalt cirka 980 000 par i Sverige) som är stabil (ökning med 21% senaste 20 åren), bedöms bebyggelsens påverkan på några par inte påverka möjligheten att upprätthålla en tillfredställande populationsnivå.
Rödhake	Då arten har en stor lokal, regional och nationell population (totalt cirka 3,8 miljoner par i Sverige) som är stabil (ökning med 11% senaste 20 åren), bedöms bebyggelsens påverkan på några par inte påverka möjligheten att upprätthålla en tillfredställande populationsnivå.
Skata	Då arten har en stor lokal, regional och nationell population (totalt cirka 180 000 par i Sverige) som är stabil (minskning med 3% senaste 10 åren), bedöms bebyggelsens påverkan på några par inte påverka möjligheten att upprätthålla en tillfredställande populationsnivå.
Steglits	Då arten ökar kraftigt (ökning med 558% senaste 20 åren) bedöms bebyggelsens påverkan på några par inte påverka möjligheten att upprätthålla en tillfredställande populationsnivå.
Stenknäck	Då arten ökar kraftigt (ökning med 106% senaste 20 åren) bedöms bebyggelsens påverkan på några par inte påverka möjligheten att upprätthålla en tillfredställande populationsnivå.
Större hackspett	Då arten har en stor lokal, regional och nationell population (totalt cirka 210 000 par i Sverige) som även ökar (ökning med 40% senaste 20 åren), bedöms bebyggelsens påverkan på några par inte påverka möjligheten att upprätthålla en tillfredställande populationsnivå.
Svarthätta	Då arten har en stor lokal, regional och nationell population (totalt cirka 1,4 miljoner par i Sverige) som även ökar (ökning med 66% senaste 20 åren), bedöms bebyggelsens påverkan på några par inte påverka möjligheten att upprätthålla en tillfredställande populationsnivå.
Sädesärla	Då arten har en stor lokal, regional och nationell population (totalt cirka 290 000 par i Sverige) som dock minskar något (minskning med 18% senaste 10 åren), bedöms bebyggelsens påverkan på några par inte påverka möjligheten att upprätthålla en tillfredställande populationsnivå.
Talgoxe	Då arten har en stor lokal, regional och nationell population (totalt cirka 2,8 miljoner par i Sverige) som är stabil (ökning med 30% senaste 10 åren), bedöms bebyggelsens påverkan på några par inte påverka möjligheten att upprätthålla en tillfredställande populationsnivå.
Taltrast	Då arten har en stor lokal, regional och nationell population (totalt cirka 1,9 miljoner par i Sverige) som är stabil (ökning med 4% senaste 20 åren), bedöms bebyggelsens påverkan på några par inte påverka möjligheten att upprätthålla en tillfredställande populationsnivå.
Trädgårdssångare	Då arten har en stor lokal, regional och nationell population (totalt cirka 1,2 miljoner par i Sverige) som även ökar (ökning med 14% senaste 20 åren), bedöms bebyggelsens påverkan på några par inte påverka möjligheten att upprätthålla en tillfredställande populationsnivå.

Skyddsåtgärder för att undvika konflikt med artskyddsförordningen

Under förutsättning att de åtgärder och försiktighetsmått som föreslås i avsnittet genomförs och beaktas är det Ekologigruppens uppfattning att detaljplanens genomförande inte kommer i konflikt med artskyddsförordningen.

Vi utgår i denna rapport från att åtgärder för att upprätthålla tillfredsställande populationsnivåer behöver genomföras för arter där populationerna riskerar att påverkas negativt av genomförandet av detaljplanen. Dessa åtgärder är nödvändiga för att undvika risk för att detaljplanen kommer i konflikt med artskyddsförordningen. En beskrivning av arterna som påverkas finns i tabell 3 och bilaga 1. Åtgärderna redovisas nedan samt i bilaga 1.

De föreslagna åtgärderna syftar främst till att höja kvalitén på naturmarken inom detaljplanområdet. I delarna som bebyggs kommer buskar och träd planteras vilket gör området attraktivt för arter som födosöker i dessa miljöer.

Undvik förbud att döda och skada fåglar

Under förutsättning att avverkning och markarbeten som kan döda eller skada fåglar genomförs utanför häckningstid är bedömningen att förbud enligt artskyddsförordningen inte utlöses vad gäller förbuden mot att döda eller skada fåglar eller deras bon eller ägg. **Genomför därför inte avverkning av träd, röjning av buskar eller schaktning av mark under fåglarnas häckningssäsong, 15 mars–15 augusti.** Åtgärden gäller samtligt fågelarter inklusive de ej särskilt utredda.

Undvik störning av fågelarter

Efter den 1 oktober 2022 inte längre ett strikt skydd för fortplantningsområden formulerat i artskyddsförordningen. Fortplantningsområden och viloplatsar bedöms dock ändå vara skyddade genom att det är förbjudet att störa fåglar, om inte störningen som en exploatering medför saknar betydelse för att a) bibehålla populationen av fågelarten på en tillfredsställande nivå, särskilt utifrån ekologiska, vetenskapliga och kulturella behov, eller b) att återupprätta populationen till den nivån.

Planera för skyddsåtgärder i tid

Planera för skyddsåtgärder i tid. Åtgärder som planeras för sällsynta arter eller arter som har minskande populationer ska vara på plats och fungerande före projektet kommer i gång enligt Naturvårdsverket (Naturvårdsverket 2009). Åtgärderna måste detaljutformas och geografiskt preciseras i den mån de inte är det i denna utredning.

Spara buskar och träd

Inom detaljplanområdet förekommer flera skyddsvärda träd, varav några med håligheter. Dessa och en variation av andra lövträd bidrar till områdets lummiga karaktär, som grönfink och björktrast trivs i. Spara därför så många buskar och träd som är möjligt vid genomförandet av detaljplanen.

Planera bärande träd

Planera minst fem bärande träd (exempelvis oxel, rönn eller fågelbär). Åtgärden stärker tillgången på föda i området för björktrast, särskilt under vintertid. Den skapar också möjlighet för björktrast att häcka inom detaljplanområdet.

Plantera bärande buskar

Plantera minst fem inhemska bärande buskar. Åtgärden syftar till att ge björktrasten och grönfinken plats att söka skydd och häcka i samt öka födotillgången.

Plantera lövträd

Plantera minst fem inhemska lövträd. Åtgärden syftar till att ersätta nedtagna lövträd och fungerar som potentiella häckningsplatser för björktrast och grönfink.

Utveckla brynmiljöer

Flera av ovan nämnda åtgärder, som att plantera lövträd och buskar, bärande lövträd och buskar, kan med fördel genomföras i kvarvarande brynmiljöer. Eventuella unga granar kan gallras bort i syfte att gynna lövträd i brynmiljöerna.

Ytterligare förslag på åtgärder

Nedan ges förslag på åtgärder som inte bedöms nödvändiga att genomföra för att undvika konflikt med artskyddsförordningen, men som bidrar till att stärka den biologiska mångfalden i området.

Sätt upp fågelholkar

För att på kort sikt kompensera förlust av skogsmark med hålträd och död ved kan fågelholkar sättas upp. Detta gynnar hålhäckande arter som svartvit flugsnappare och stare. Det finns flera fynd av den starkt hotade arten tornseglare i närområdet. Arten kan gynnas genom att sätta upp holkar på husfasader.

Spara död ved och hålträd

I kvarvarande naturmark rekommenderas att alla stående döda träd, hålträd och liggande död ved sparas, så länge de inte utgör riskträd. Flera arter, till exempel gröngöling, häckar och födosöker på död ved och i håligheter i träd.

Förslag till vidare utredning

- **Föreslagna skyddsåtgärder.** Alla skyddsåtgärder är inte specificerade. Olika metoder kan användas för att uppnå olika resultat, beroende på önskad effekt. Ekologigruppen kan hjälpa till och vara ekologstöd vid utformning av skyddsåtgärder. Ekologisk kompetens bör vara närvarande i processen för att säkerställa att åtgärderna ger önskad effekt.
- **Uppföljning,** till exempel i form av en återkommande inventering och dokumentation av vilka åtgärder som genomförts, behövs dock för att klargöra hur respektive art svarar på skyddsåtgärderna. Om åtgärderna visar sig varit otillräckliga behöver de kompletteras genom ytterligare åtgärder.

Referenser

Tryckta källor:

Bengtsson, K. & Green, M. 2013. Skånes Fågelatlas. SkOF, Vellinge. Skånes fågelatlas-den skånska häckande fågelfaunans utveckling enligt de båda atlasinventeringarna 1974–1984 och 2003–2009.

Bärring, H. och Mossberg, B. 2018. Bergaskogen - en vildmark i miniatyr.

Ekologigruppen. 2023a. Fågelinventering vid Åkeshov. Ekologigruppen AB.

Ekologigruppen. 2023b. Naturvärdesinventering vid Åkeshov. Ekologigruppen AB.

Green M., Haas, F. & Lindström Å. 2023. Övervakning av fåglarnas populationsutveckling. Årsrapport för 2023. Lunds universitet.

Mark- och miljööverdomstolen. Dom i mål nr M3276-20, 2021-07-12.

Mark- och miljööverdomstolen. Dom i mål nr M13636-19, 2021-09-29.

Naturvårdsverket 2003. Undersökningstyp: Fåglar: Revirkartering, generell metod. Version 1:1: 2012-06-21.

Naturvårdsverket 2009. *Handbok 2009:2. Handbok för artskyddsförordningen. Del 1 – fridlysning och dispenser*. Stockholm: Naturvårdsverket.

Naturvårdsverket 2021. Yttrande gällande Artskyddsutredningens betänkande SOU 2021:15 Skydd av arter-vårt gemensamma ansvar (M2021/01219). Ärendenummer NV-05619-21

Ottosson, U., R. Ottvall, J. Elmsberg, M. Green, R. Gustafsson, F. Haas, N. Holmqvist, Å. Lindström, L. Nilsson, M. Svensson, S. Svensson, and M. Tjernberg. 2012. Fåglarna i Sverige – antal och förekomst. SOF, Halmstad.

SFS 2007:845. Artskyddsförordning

SLU Artdatabanken. 2020. Rödlistade arter i Sverige 2020. SLU, Uppsala

Wirdheim, A. & Green, M. 2022. Sveriges fåglar 2022. – BirdLife Sverige – Sveriges Ornitologiska Förening, Halmstad.

Svensson, S. Et al., 1999. Svensk fågelatlas. Vår Fågelvärld, supplement nr 31.

Digitala källor:

Artdatabanken 2023 Artfakta. Fakta om arter. <https://artfakta.se/artbestamning/> (Hämtad: 2023-09-28)

Artportalen 2023. Artportalen, rapportssystem för arter. <http://www.artportalen.se> (Hämtad: 2023-09-28)

BirdLife 2012. SOF-Sveriges ornitologiska förening. Häckningskriterier. <http://birdlife.se/atlasinventering/hackningskriterier/>

Svensk Fågeltaxering. Uttag 1998-2023. <http://www.fageltaxering.lu.se>.

Sveriges Riksdag 2022a. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/miljobalk-1998808_sfs-1998-808/#K8 (Hämtad 2022-11-29)

Sveriges Riksdag 2022b. Hänsynsreglerna. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/miljobalk-1998808_sfs-1998-808/#K2 (Hämtad 2022-11-29)

Bilaga 1. Beskrivning av arter där påverkan riskeras

Nedan görs en detaljerad beskrivning av de artförekomster listade i tabell 3 där störning riskerar att påverka tillfredsställande populationsnivå. Arterna bedömdes ha fortplantningsområden/revir i eller i nära anslutning till detaljplaneområdet. I figur 3 och 4 redovisas observerade arter och planerad bebyggelse.

Beskrivningen av arternas krav på fortplantningsområde har främst hämtats från ArtDatabankens artfakta (ArtDatabanken 2023), Green et al, 2023 och från Sveriges fåglar 2022 (Wirdheim 2022).

För varje art anges utifrån slutsatserna kring detaljplanens påverkan vilka åtgärder som bedöms nödvändiga för att upprätthålla tillfredsställande population. Om åtgärder bedöms nödvändiga beskrivs dessa utifrån en målsättning som innebär att åtgärderna bör leda till förbättrade förutsättningar för arten i fråga i så stor utsträckning att förbättringen med god marginal väger upp den förväntade negativa påverkan.

Björktrast och grönfink riskerar att påverkas negativt av exploateringen. Förekomsterna av dessa arter redovisas i text nedan och i karta figur 3 och 4. För var och en av arterna beskrivs nedan deras krav på fortplantningsmiljö, deras förekomst i området, bedömning av hur exploateringen påverkar arternas förutsättningar i området och vilka åtgärder som bedöms nödvändiga för arterna.

Björktrast (NT)

Artens status och krav på fortplantningsområde

Björktrasten är en stor och långstjärtad trast. Den häckar i olika typer av skogs- och buskmark som videbestånd, fjällbjörkskog, öppnare löv- och blandskog, ofta i anslutning till odlad mark, i parker och trädgårdar. Födan sommartid utgörs främst av mask och insekter. Den är orädd och ses ofta födosöka på gräsmattor i samhällen. På höst och vinter är bärande träd och buskar en viktig födokälla.

Senaste data från Svensk fågeltaxering och BirdLife visar att björktrastens population har minskat med 53% senaste 20 åren, och 32% senaste 10 åren. Arten har inte varit rödlistad tidigare utan var ny på rödlistan år 2020, då den togs upp som NT – nära hotad.

Förekomst i detaljplaneområdet och dess närhet

Två par björktrastar bedömdes ha permanenta revir som omfattar detaljplanområdet. Ekologigruppens bedömning är att dessa troligen häckar inom eller strax utanför detaljplanområdet.

Bedömning av exploaterings påverkan

Då arten är rödlistad och har en minskande trend och i grunden därmed inte har en tillfredsställande population nationellt, bedöms negativ påverkan stå i konflikt med artskyddsförordningen.

Detaljplanen påverkar björktrasten genom att den gör anspråk på delar av två revir för arten. Den förlorade livsmiljön som bebyggs utgörs av skogsdungar med lövträd och bärande träd och buskar.

Åtgärder

- Plantera minst fem bärande träd (exempelvis oxel, rönn eller fågelbär). Åtgärden stärker tillgången på föda i området, särskilt under vintertid. Den skapar också möjlighet för björktrastarna att häcka inom detaljplanområdet.
- Plantera minst fem inhemska bärande buskar. Åtgärden syftar till att ge björktrasten plats att söka skydd och häcka på samt öka födotillgången.

Grönfink (EN)

Artens status och krav på fortplantningsområde

Grönfinken övervintrar i många fall, men vissa flyttar till västra och sydvästra Europa. Den är vanlig att se på fågelmatningar under vinterhalvåret. Arten häckar typiskt i skogsbryn, hagmarker och dungar, men även i trädgårdar och parker. Boet placeras vanligen i buskar eller träd. Arten rödlistad som starkt hotad (EN) till följd av att populationen har minskat kraftigt de senaste åren, på grund av sjukdomen gulknopp.

Förekomst i detaljplaneområdet och dess närhet

Ett par grönfinkar har ett permanent revir som omfattar detaljplanområdet. Ekologigruppens bedömning är att dessa troligen häckar inom eller strax utanför detaljplanområdet.

Bedömning av exploateringens påverkan

Då arten är rödlistad och har en minskande trend och i grunden därmed inte har en tillfredställande population nationellt, bedöms all negativ påverkan göra att detta inte är förenligt med lagen. Detaljplanen påverkar grönfinken genom att den gör anspråk på delar av artens revir. Framst är det buskar och brynmiljöer som grönfinken använder som tas i anspråk vid exploateringen. Detta bedöms kunna påverka grönfinkens lokala population (då arten minskar kraftigt lokalt och nationellt) som därmed inte kan bibehållas på en tillfredställande nivå.

Åtgärder

- Plantera minst fem inhemska lövträd. Åtgärden syftar till att ersätta nedtagna lövträd och fungerar som potentiella häckningsplatser.
- Plantera minst fem inhemska buskar. Åtgärden syftar till att ge grönfinken plats att söka skydd och häcka på.